

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Оцінка методів підбору при виведенні та удосконаленні української червоної молочної породи великої рогатої худоби» здобувача ступеня доктора філософії за спеціальністю 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» (галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»)

1. Актуальність теми дисертації.

Світовою практикою доведено, що селекція молочної худоби спрямована на створення тварин бажаного типу. Поняття «бажаний тип» конкретизується за часом, за кількістю та складом селекційних ознак, враховується досягнутий рівень їхнього розвитку, соціально-економічна необхідність та біологічна можливість їхнього поліпшення. Дослідженнями багатьох учених і даними виробничих перевірок доведено результативність відтворного схрещування, яке сприяє одержанню потомства з високою молочною продуктивністю й добрими технологічними властивостями. За використання голштинської породи в Україні створено ряд спеціалізованих вітчизняних молочних порід: українська чорно-ряба молочна, українська червоно-ряба молочна, українська червона молочна, українська бура молочна. В даний час проводиться вдосконалення цих порід. Разом з тим не достатньо дослідженими є результативність методів підбору, що застосовувалися при виведенні нових порід та їх удосконаленні за принципом відкритої популяції.

Наразі важлива роль відводиться комплексній зоотехнічній та економічній оцінці тварин створених генотипів, що дозволяє обґрунтовано проводити районування великої рогатої худоби, розробляти і своєчасно коригувати програми селекції для ефективного ведення галузі молочного скотарства. Тому, дослідження господарськи корисних ознак тварин української червоної молочної породи, що сформувалися в процесі породного перетворення червоної степової худоби під впливом різних методів підбору є актуальними.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Дослідження виконано відповідно до тематики кафедри технології переробки, стандартизації і сертифікації продукції тваринництва Миколаївського національного аграрного університету за темами «Розробити складові ресурсозберігаючих технологій виробництва якісної продукції тваринництва і птахівництва в південному регіоні» (номер державної реєстрації 0113U000596; 2013-2017 рр.), «Вплив складових інтенсивних технологій на продуктивні, адаптаційні та етологічні властивості сільськогосподарських тварин і птиці» (номер державної реєстрації 0117U006249; 2018-2022 рр.).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Безпосередньо здобувачем організовано і виконано запланований обсяг наукових досліджень, самостійно опрацьовано матеріали дисертаційної роботи, проведено популяційно-статистичну обробку даних, проаналізовано та узагальнено результати, сформульовано висновки і пропозиції виробництву. Спільно з науковим керівником визначено напрям і схему наукових досліджень.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Результати наукових досліджень мають високий ступінь вірогідності, оскільки підтверджуються розрахунками з використанням методів варіаційної статистики та інформаційно-математичних методів. У роботі наведено популяційні параметри молочної продуктивності та відтворювальної здатності корів української червоної молочної породи в різні етапи її створення. Достовірність наукових досліджень доведено виконанням обсягом робіт з дослідження впливу гомогенного, гетерогенного, спорідненого, внутрішньолінійного та міжлінійного підбору на розвиток основних ознак селекції в різні етапи виведення української червоної молочної породи великої рогатої худоби. Одержані результати розведення за лініями і родинами характеризують їх вплив на продуктивне довголіття тварин української червоної молочної породи.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

Вперше оцінено методи підбору за п'ять етапів генезису української червоної молочної породи і доведено результативність використання високо-гетерогенного, міжлінійного підбору та помірного інбридингу в породоутворювальному процесі. Доведено вірогідність впливу методу підбору, етапу виведення та їх взаємної дії на господарськи корисні ознаки в процесі породоутворення та реалізації прогнозованих результатів.

Отримало подальший розвиток оцінювання кореляційних зв'язків селекційних ознак, що відбуваються в період породоутворювального процесу. Особливістю генезису української червоної молочної породи була різна спрямованість селекції, що зумовило перебудову і зміну кореляційних зв'язків між ознаками селекції.

Встановлено тривалість господарського використання, довічну молочну продуктивність, відтворювальну здатність корів української червоної молочної породи, отриманих за різних методів підбору, а також оцінено і визначено перспективні родини за ефективністю довічного використання.

6. Наукове і практичне значення результатів дослідження.

Одержані результати наукових досліджень обґрунтовують сутність різних методів підбору та їх результативність при виведенні української червоної молочної породи. Встановлені закономірності розвитку господарськи

корисних ознак за високо-гетерогенного, спорідненого, міжлінійного підбору доцільно використовувати для удосконалення молочних порід великої рогатої худоби. Зміну між ознаками продуктивності та відтворювальної здатності молочної худоби можна прогнозувати за встановленими закономірностями співвідносної мінливості й завдяки цьому цілеспрямовано керувати селекційним процесом. Для подовження тривалості господарського використання та підвищення довічної продуктивності тварин слід застосовувати родинне розведення.

Отримані результати дослідження були використані в селекційно-племінній роботі зі стадом української червоної молочної породи ТОВ «Колос 2011» Очаківського району Миколаївської області (акт впровадження від 29 квітня 2020 року), а також застосовуються у освітньому процесі на факультеті технології виробництва і переробки продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології Миколаївського національного аграрного університету (довідка МНАУ від 21 травня 2020 року).

7. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та захищених за темою дисертації.

Результати дослідження опубліковано у 12 наукових працях загальним обсягом 4,9 д.а., серед яких: 2 статті – у зарубіжних періодичних виданнях; 2 – у виданнях, що включені до міжнародних науково-метричних баз; 5 – у наукових фахових виданнях України; 3 тези – у матеріалах конференцій.

Статті у періодичних наукових виданнях держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу:

1. Підпала Т. В., Шевчук Н. П. Использование энтропийно-информационного анализа для оценки породообразовательного процесса в молочном скотоводстве // Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal). Warsaw, Poland. 2019. № 11 (51). P. 3. S. 24-34. *(Здобувачем проведено дослідження, статистичну обробку матеріалів, їх аналіз і підготовку статті до друку).*

2. Relative Variability of Breeding Traits of the Dairy Cattle and the Breeding Process / Pidpala T., Shevchuk N., Ignatenko Zh., Petrova E. // Bulgarian Journal of Animal Husbandry (селскостопанска академія животновъдни науки), Sofia, 2019. V. 56(6). S. 3-13. *(Здобувачем проведено дослідження, статистичну обробку матеріалів, їх аналіз і підготовку статті до друку).*

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

3. Шевчук Н. П. Оцінка високопродуктивних родин української червоної молочної породи // Вісник аграрної науки Причорномор'я. Миколаїв : МНАУ, 2018. Вип. 1. С. 176-184.

4. Шевчук Н. П. Продуктивне довголіття родин корів української червоної

молочної породи // Вісник аграрної науки Причорномор'я. Миколаїв : МНАУ, 2018. Вип. 4. С. 118-122.

5. Шевчук Н. П. Потенціал високопродуктивних родин корів української червоної молочної породи // Вісник Сумського національного аграрного університету : серія «Тваринництво». Суми, 2018. Вип. 7 (35). С. 67-72.

6. Підпала Т. В., Шевчук Н. П. Особливості розведення за лініями в різні етапи виведення та консолідації української червоної молочної породи // Вісник Сумського національного аграрного університету : серія «Тваринництво». Суми, 2019. Вип. 4 (39). С. 37-42. *(Здобувачем проведено дослідження, статистичну обробку матеріалів, їх аналіз і підготовку статті до друку)*

7. Підпала Т. В., Шевчук Н. П. Оцінка інбридингу в різні етапи виведення української червоної молочної породи великої рогатої худоби // Вісник Полтавської державної аграрної академії. Полтава, 2019. № 2. С. 98-104. *(Здобувачем проведено дослідження, статистичну обробку матеріалів, їх аналіз і підготовку статті до друку)*.

8. Шевчук Н. П. Генезис української червоної молочної породи // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького. Львів, 2017. Т. 19. № 74. С. 203-207.

9. Підпала Т. В., Шевчук Н. П. Особливості методів підбору в період створення української червоної молочної породи // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького : серія «Сільськогосподарські науки». Львів, 2019. Т. 21. № 90. С. 26-31. *(Здобувачем проведено дослідження, статистичну обробку матеріалів, їх аналіз і підготовку статті до друку)*.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

10. Підпала Т. В., Шевчук Н. П. Оцінка етапів виведення української червоної молочної породи великої рогатої худоби // Біологічні аспекти технологій тваринництва і виробництва продукції : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції. Миколаїв : МНАУ, 2017. С. 87-93 *(Здобувачем проведено дослідження, статистичну обробку матеріалів, їх аналіз і підготовку статті до друку)*.

11. Шевчук Н. П. Ефективність довічного використання корів високопродуктивних родин на етапі удосконалення української червоної молочної породи // Сучасний рух науки : матеріали VI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 4-5 квітня 2019 р. Дніпро, 2019. С. 1300-1305.

12. Підпала Т. В., Шевчук Н. П. Високопродуктивні родини корів української червоної молочної породи та їх продуктивне використання // Advance of Science : Proceedings of the international scientific conference. Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 5 April 2019 [Electronic resource]. 2019. Р. 147-154. *(Здобувачем проведено дослідження, статистичну обробку матеріалів, їх аналіз і підготовку статті до друку)*.

8. Відомості про апробацію результатів дисертації.

Основні результати дослідження доповідалися та одержали схвалення на наукових конференціях: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Біологічні аспекти технологій тваринництва і виробництва продукції» (Миколаїв, 2017); V Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти технологій виробництва і переробки продукції тваринництва» (Миколаїв, 2018); I міжнародній науково-практичній конференції «DiscoveryScience» (Київ, Карлові Вари, 2019); VI міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сучасний рух науки» (Дніпро, 2019); I міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні аспекти розвитку галузей тваринництва», присвяченій 80-річчю від дня народження Заслуженого працівника сільського господарства України, доктора сільськогосподарських наук, професора В. С. Топіхи (Миколаїв, 2020 р.); Причорноморській регіональній науково-практичній конференції професорсько-викладацького складу Миколаївського НАУ (Миколаїв, 2017-2020).

9. Відомості щодо проведення біотичної експертизи дисертаційних досліджень.

Дослідження проводилися згідно вимог та особливостей роботи з піддослідними тваринами, що визначені Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України про «Порядок проведення науковими установами дослідів, експериментів на тваринах» (№ 249 від 01.03.2012 р.), Законом України «Про захист тварин від жорсткого поводження» (№ 27, 2006 р.) та загальними етичними принципами експериментів на тваринах.

10. Відповідність дисертації вимогам, що передбачені пунктом 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії.

Дисертація Шевчук Н. П. є закінченою науково-дослідною роботою, яка виконана на підставі реальних даних і відповідає вимогам, передбаченим пунктом 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167.

У ході обговорення дисертації до неї не було висунуто жодних зауважень щодо самої суті роботи.

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертація Шевчук Наталі Петрівни «Оцінка методів підбору при виведенні та удосконаленні української червоної молочної породи великої рогатої худоби» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання, зокрема обґрунтовано сутність різних методів підбору та їх результативність в селекції при виведенні української червоної молочної породи великої рогатої худоби, що має важливе значення для галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство».

2. У 12 наукових публікаціях повністю відображені основні результати

дисертації, з них 7 статей у наукових фахових виданнях України; 2 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, 3 тези доповідей.

3. Дисертація відповідає вимогам, передбаченим пунктом 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167.

4. З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Шевчук Наталі Петрівни дисертація «Оцінка методів підбору при виведенні та удосконаленні української червоної молочної породи великої рогатої худоби» рекомендується для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

доктор с.-г. наук, професор,
завідувач кафедри птахівництва,
якості та безпечності продукції

Л. С. Патрєва

кандидат с.-г. наук, доцент,
доцент кафедри генетики,
годівлі тварин та біотехнології

О. І. Каратєєва

Власноручні підписи Л. С. Патрєвої та О. І. Каратєєвої засвідчую:

Начальник відділу кадрів
Миколаївського НАУ

Л. В. Машкіна

«13» квітня 2021 р.